

KIRKKONUMMEN KUNNAN METSIENHOITO

Sisällysluettelo

1. KIRKKONUMMEN KUNNAN METSIENHOITO VETOVOIMAISTEN KUNTAMETSIIEN KEHITTÄMISEKSI 2024	3
1.1. Kirkkonummen kunnan visio ja metsienhoidon tavoite.....	3
1.2. Kirkkonummen kunnan vaihtelevat metsät.....	4
1.3. Metsienhoidon arvokokonaisuudet	5
1.4. Metsienhoidon tavoitteet ja mittarit	6
1.5. Metsien hoito ja metsäalueiden luokittelu.....	8
1.6. Metsienhoidon hallinnollinen prosessi ja osallistaminen.....	9

Liitteet

1. KIRKKONUMMEN METSIENHOITO VETOVOIMAISTEN KUNTAMETSIIEN KEHITTÄMISEKSI

1.1. Kirkkonummen kunnan visio ja metsienhoidon tavoite

Kirkkonummen kunnan metsäohjeisto koskee Kirkkonummen kunnan omistamia metsiä ja kuvaa kuinka metsäisten alueiden hallinnointi, hoito ja tavoitteet toimivat osana kunnan tulevaisuuden visiota. Ohjeisto on laadittu kestäväksi aikaa ja huomioi ajankohtaisia sitoumuksia ja strategisia linjauksia. Tarkemmin sitoumuksien vaikutuksia kuvataan liitteessä ja niiden muuttuessa tarkennetaan myös liitteiden ohjeistoa.

Kirkkonummen kunnan visiona on olla Suomen halutuin asuinkunta ja yhteistyökumppani yrityksille nyt sekä tulevaisuudessa. Tähän pyritään 1. Luonnonläheisyydellä, 2. Kestävillä toimintaperiaatteilla ja 3. Hyvinvoinnin turvaamisella. Pääkaupunkiseudun läheisyys luo mahdollisuuksia erottua monipuolisella luonnolla, mutta tuo myös käyttöpainetta kunnan metsiin. Ilmastotyö vaikuttaa nykypäivänä vahvasti kaikkeen toimintaan ja ohjaa myös kunnan metsänhoitoa.

Metsät ovat merkittävä vetovoimatekijä Kirkkonummen kunnalle. Tätä arvoa vaalitaan lähimetsien hyvällä hoidolla. Hyvin hoidetut metsät ovat merkittävä hyvinvointitekijä kuntalaisille. Lähirekrytöilyn tukemisella ja virkistyspainotteisella metsienhoidolla pyritään myös vähentämään virkistyspainetta luonnon monimuotoisuudelle arvokkailla suojelualueilla.

Metsänhoidolla on merkitystä osana maankäytön suunnittelua, monipuolista asuntotuotantoa, kuntakeskusten kehittämistä sekä elinkeinotoimintaa. Hyvin hoidetuilla lähivirkistysalueilla on erityismerkitys pyrittäessä luomaan vetovoimaista asuntotuotantoa. Asukkaiden kokemaa laadukasta elinympäristöä vaikuttaa asuinviihtyisyyteen ja sitä kautta myös elinkeinotoiminnan houkuttelevuuteen sijoitettua Kirkkonummelle. Metsillä on merkityksensä erityisesti kehitettäessä kylien ja maaseudun vetovoimaa sekä maiseman rakentajana. Osa metsien muodostamasta hyvinvoinnista ja turvasta toteutuu taloudellisen toiminnan kautta. Metsistä saadaan tuloja ja monia tuotteita, kuten marja- ja sienisatoja voidaan arvioida myös taloudellisesti.

Kirkkonummen kunta on tehnyt viime vuosina useita ilmastositoumuksia pyrkiessään kohti päästövähennystavoitettaan. Kirkkonummi on Hinku-kuntana sitoutunut vähentämään kunnan kokonaispäästöjä 80 %:lla vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasoon nähden. Uudellamaalla on tehty maakuntatason hiilineutraaliustavoite vuoteen 2030. Myös Suomi on kansallisella tasolla sitoutunut hiilineutraaliuteen vuoteen 2035 mennessä.

Tällä dokumentilla linjataan nykytietämykseen perustuvat tavat sopeuttaa metsänhoitoa ilmastonmuutoksen vaikutuksiin ja samalla mahdollistaa metsät osana ilmastotyötä ja ilmastonmuutoksen hillintää. Metsät sitovat kasvaessaan hiiltä, mutta myös uusiutuvan energian korvausvaikutuksilla lämmön ja sähköntuotannossa on merkitystä kokonaisuutta arvioitaessa (CO2-Raportti Kirkkonummi 2022).

Kirkkonummen kunnan metsienhoito perustuu neljään arvokokonaisuuteen, millä kunnan vision saavuttamista tuetaan:

- I. Ilmastotyön tavoitteiden huomiointi,
- II. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen
- III. Virkistysarvojen vaaliminen ja luonnonläheisyys
- IV. Metsien kokonaistaloudellinen arvostus

1.2. Kirkkonummen vaihtelevat metsät

Kirkkonummella metsät, ruovikot, pellot ja kalliomaat muodostavat vaihtelevan mosaiikin. Kunta omistaa tällä hetkellä noin 2000 ha metsäisiä ympäristöjä (sisältäen m m . kalliomaita ja niittyjä). Metsäsuunnittelun piirissä on kirjattuna kasvullista metsämaata runsas 1134 ha ja kitukasvuista kallio- ja metsämaata n. 173 ha. Kunnassa on suojelualueita noin 623 ha ja lisäksi metsälain mukaisia ympäristöjä 73,4 ha sekä arvometsäalueita näiden lisäksi 131 ha. (kt. Kuva 1).

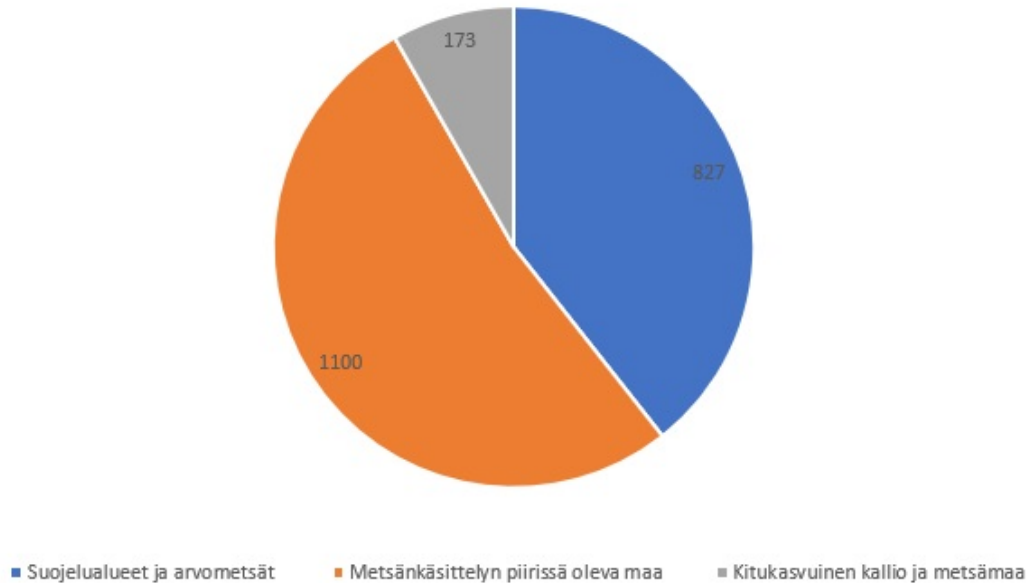
Suojelu- ja arvometsäalueita sekä pääosaa Kirkkonummen suojelualueiden ulkopuolisista metsistä käytetään virkistys- ja ulkoilumetsänä. Kirkkonummen metsien käyttöpainetta lisää pääkaupunkiseudun läheisyys. Osa siitä kohdistuu luonnollisesti kunnan omistamiin metsiin. Metsillä ja metsänhoidolla on myös taloudellista merkitystä kunnalle osana alueiden kunnossapitoa ja hoitoa. Dokumentin liitteissä kuvataan, miten eri alueiden hoitoluokitus määräytyy ja miten metsiä eri hoitoluokissa hoidetaan.

Käsiteltävien metsien käyttöä ohjaavan metsäsuunnitelman piirissä olevan metsäalueen metsissä (n. 1 300 ha) kuusta ja mäntyä on molempia noin 35 % puustosta, koivua sekä muuta lehtipuuta noin 30 %. Kunnan metsävarannosta yli 60 - vuotiasta on noin 55 % ja 20–60 vuotiasta metsää on noin 38%. Vastaavasti nuoren metsän (alle 20 - vuotias) osuus kunnan metsävarannosta on noin 6 %. Kunnan metsissä puuston keskitilavuus on lähes 200m³/ha ja vuotuinen kasvu 6 m³/ha/v. Todennäköisesti suojelu- ja arvometsäalueiden puuston keskitilavuus on edellä mainittua suurempi. Keskimäärin Uudenmaan metsien keskitilavuus on 163m³/ha. Tiedot pohjautuvat vuoden 2024 tilanteeseen.

Kuva 1. Kunnan omistuksessa oleva metsätalouden maa.

Suojelualueet ja arvometsät, 827ha
Metsänkäsittelyn piirissä oleva maa, n. 1 100ha
Kitukasvuinen kallio- ja metsämaa, n. 173ha

Kirkkonummen kunnan metsäalueet, Ha

1.3. Metsienhoidon arvokokonaisuudet

Kunnan metsien hoidossa otetaan huomioon joustavasti kaikki neljä arvokokonaisuutta; ilmastollinen, ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen. Ilmastotyö on oleellinen osa kunnan toimintaa ja on tärkeää sisällyttää se myös metsien käsittelyyn.

I. Ilmastotyö ja toiminnan hiilijalanjäljen pienentäminen

Kunnan omistamat metsät toimivat osana ilmastonmuutokseen sopeutumista ja hillintää. Määrittämällä metsien hiilitase ja toimenpiteiden vaikutukset hiilitaseeseen varmistetaan hiilijalanjäljen pieneminen metsissä.

II. Luontoarvot, niiden säilyttäminen ja luonnonläheisyys

Kunnan omistamat metsät turvaavat luonnon monimuotoisuuden säilymistä kunnassa. Huomiota vaativien lajien elinympäristöjä hoidetaan tarpeen perusteella tehdyn hoitosuunnitelman mukaan. Vaateliaan lahopuulajiston olosuhteita parannetaan ja hoitotoimien vaikutus ilmastotyölle arvioidaan. Suojelualueiden virkistyskäytön vaikutuksia suojeluarvoille arvioidaan ja tarvittaessa kulutusta ohjataan muualle.

III. Virkistysarvot ja hyvinvoinnin turvaaminen

Kunnan omistamat metsät antavat asukkaille virkistystä, luontoelämyksiä ja liikuntamahdollisuuksia. Kyselyin ja palautetta seuraamalla arvioidaan metsien

virikistyksellistä arvoa ja toimimista ympäristökasvatuksen osana. Hoitoluokittain määritetään tärkeimmät virikistyskäyttöön vaikuttavat seikat. Näiden esiintyminen hoitoluokassa pyritään turvaamaan ja virikistyskäyttömahdollisuuksia parantamaan.

IV. Kokonaistaloudellisuus

Hoitotöillä tuetaan arvokokonaisuuksien toteutumista. Hoitotoimenpiteiden laadinnassa otetaan huomioon toimenpiteiden vaikutukset ilmastotavoitteiden saavuttamiselle, luonnon monimuotoisuuden ja luonnonläheisyyden turvaamiselle, virikistysarvojen ja hyvinvoinnin turvaamiselle sekä kunnan taloudelle. Talousvaikutuksissa otetaan huomioon myös metsien välillisiä tulonlähteitä. Uusia mahdollisuuksia tulonmuodostukseen selvitetään määrävälein.

Arvokokonaisuudet toimivat keinoina kuntastrategian visioiden saavuttamisessa. Tavoitteet ja mittarit (kt luku 1.4) luodaan arvokokonaisuuksien pohjalta. Toteutunutta kehitystä seurataan ja tulokset raportoidaan säännöllisesti osana kunnan toimintaa ja päätöksentekoa. Tämä mahdollistaa vaikuttavuuden seurannan ja mahdollisten korjaavien toimenpiteiden suorittamisen perustellusti.

1.4. Metsienhoidon tavoitteet ja mittarit

Edellä esitetyistä (luku 1.3) neljästä arvokokonaisuudesta johdetaan seuraavat tavoitteet ja keinot sekä niille mittarit varmistamaan Kirkkonummen kunnan stragista visiota tukevan metsienhoidon toteutuminen.

Metsienhoidon tavoitteet

1. Ilmastovaikutus metsienhoidossa tukee ilmastomuutoksen hillintää

Ilmastolähtökohdat otetaan huomioon kaikissa kunnan metsissä tapahtuvissa toimenpiteissä metsäalueita koskevien hiilitaselaskelmien avulla. Tulosten perusteella arvioidaan osana metsäsuunnitelman laatimisprosessia ilmastolain mukaisen ilmastosuunnitelman toteutumista ja metsienhoidon vaikutuksia siihen.

- Tavoite Metsien tulee toimia hiilen nettonieluina
o Mittarit

- o Hoitosuunnitelmassa asetettujen hoitotoimenpiteiden vaikutus nettonieluun on negatiivinen (hiiltä sitoutuu enemmän kuin vapautuu)
- o Kunnan metsäalueiden nettonieluisuus sisältäen suojelalueet.

Hiilitaseen tarkastelulaskenta toteutetaan hyväksytyyn hoitosuunnitelman teon yhteydessä luonnosvaiheessa sekä lopullisen hoitosuunnitelman mukaiset toimenpiteet huomioituna laskelmassa.

Ennen toimenpiteitä, joita ei ole huomioitu yllä olevassa laskennassa, arvioidaan toimenpiteiden vaikutusta hiilen nettonieluun.

2. Luonnon monimuotoisuus turvataan

Suojelu- ja arvometsissä ensisijainen tavoite on huolehtia, että arvokkaiden elinympäristöjen ja uhanalaisten lajien säilyminen ei vaarannu.

o Mittarit:

- o Laadittujen luonnonhoitosuunnitelmien määrä

- o Lahopuun määrä
- o Lajiesiintymien määrän seuranta tehtyjen selvitysten perusteella
- o Suoritettujen hoitotoimien määrä
- o Todettujen kulutusvaikutusten määrä luontokohteilla; seurataan virkistyskäytön aiheuttamaa kulutusta suojelu- ja arvometsissä.

Mittausjakso vuosittain, paitsi lahopuun määrä aluetta koskevan hoitosuunnitelman tai toimenpideohjelman teon yhteydessä.

Suojelu- ja arvometsissä arvioidaan virkistyskäytön edellytyksiä ja mahdollisuuksia laadittavien hoitosuunnitelmien ja toimenpideohjelmien teon yhteydessä.

3. Metsien virkistyskäyttömahdollisuuksia ylläpidetään ja parannetaan

- Metsissä huolehditaan ympäristön turvallisuudesta sekä polkujen ja reittien säilymisestä sellaisina, että ne tarjoavat mahdollisuuksia virkistykseen ja ympäristökasvatukseen.

- o Mittarit:
 - o Laatukselyt
 - o Huomioidaan metsien käyttöön, viihtyvyyteen, hoitotasoon, maisemaan liittyviä seikkoja.
 - o Aasukkaille sekä erikseen opetus- ja päiväkotihenkilöstölle
 - o Vaarallisten puiden poistojen lukumäärä ja kustannus
 - o Suoritettujen polkuverkoston parannushankkeet ja uudet polut lukumäärä ja kustannus
 - o Tehtyjen/ korjattujen rakenteiden määrä metsissä ja näiden kustannus
 - o Vierailijaseurannat
 - o Kirkkonummi seikkailun suorittaneiden lukumäärä
 - o Metsäretkipäivien määrä eri kouluasteilla
 - o Muut mahdolliset kävijäseurannat
 - o Metsiä käyttävät seurat ja yhdistykset
 - o Metsissä järjestettyjen tapahtumien määrä

Mittausjakso vuosittain, paitsi laajoissa asukaskyselyissä, joita suoritetaan tarpeen mukaan. Kuitenkin vähintään kerran kymmenessä vuodessa.

4. Metsien kokonaistaloudellisuus

- Metsien hoidossa huolehditaan metsän eri kasvillisuuskerrosten säilymisestä elinvoimaisina.

- Huolehditaan erityisesti kenttäkerroksesta, missä mustikka ja puolukka kasvavat. Hyvä marja- ja sienisato tukee metsien virkistyskäyttöä ja lisää metsistä saatavaa kokonaishyötyä. Vetovoimainen metsä tarjoaa käyttäjilleen liikunta, retkeily ja marjastus- /sienestysmahdollisuuksia.
- Metsänhoitotoimet tehdään oikea-aikaisesti, jolloin puuston kunto säilyy hyvänä, eri kerrokset kehittyvät ja myös taimilla on mahdollista kasvaa puuksi. Kaadetut puut myydään parhaaseen mahdolliseen hintaan.

- o Mittarit:
 - o Toteutuneiden virkistymetsähakkuiden määrä
 - o Asukaskyselyt ja -seurannat
 - o Hiilitaselaskelma varaston muutoksesta
- Metsänhoidollisin toimin lisätään metsien vuotuista arvokasvua
 - o Mittarit:
 - o Toteutuneet hakkuut vs. vuotuinen kasvu
 - o Toteutuneet metsänhoitotyöt
 - o Kustannusten ja tulojen säännöllinen seuranta
 - Metsien ikärakennetta ylläpidetään ja monipuolistetaan jatkuvuuden turvaamiseksi
 - o Mittarit:
 - o Metsien ikärakenteen tarkastelu on otettu huomioon luonnonhoitosuunnitelmassa

Mittausjakso vuosittain toteutuneiden töiden osalta ja ikärakennetta sekä virkistyskäyttömahdollisuuksia tarkastellaan hoitosuunnitelman laatimisen yhteydessä.

1.5 Metsien hoito ja metsäalueiden luokittelu

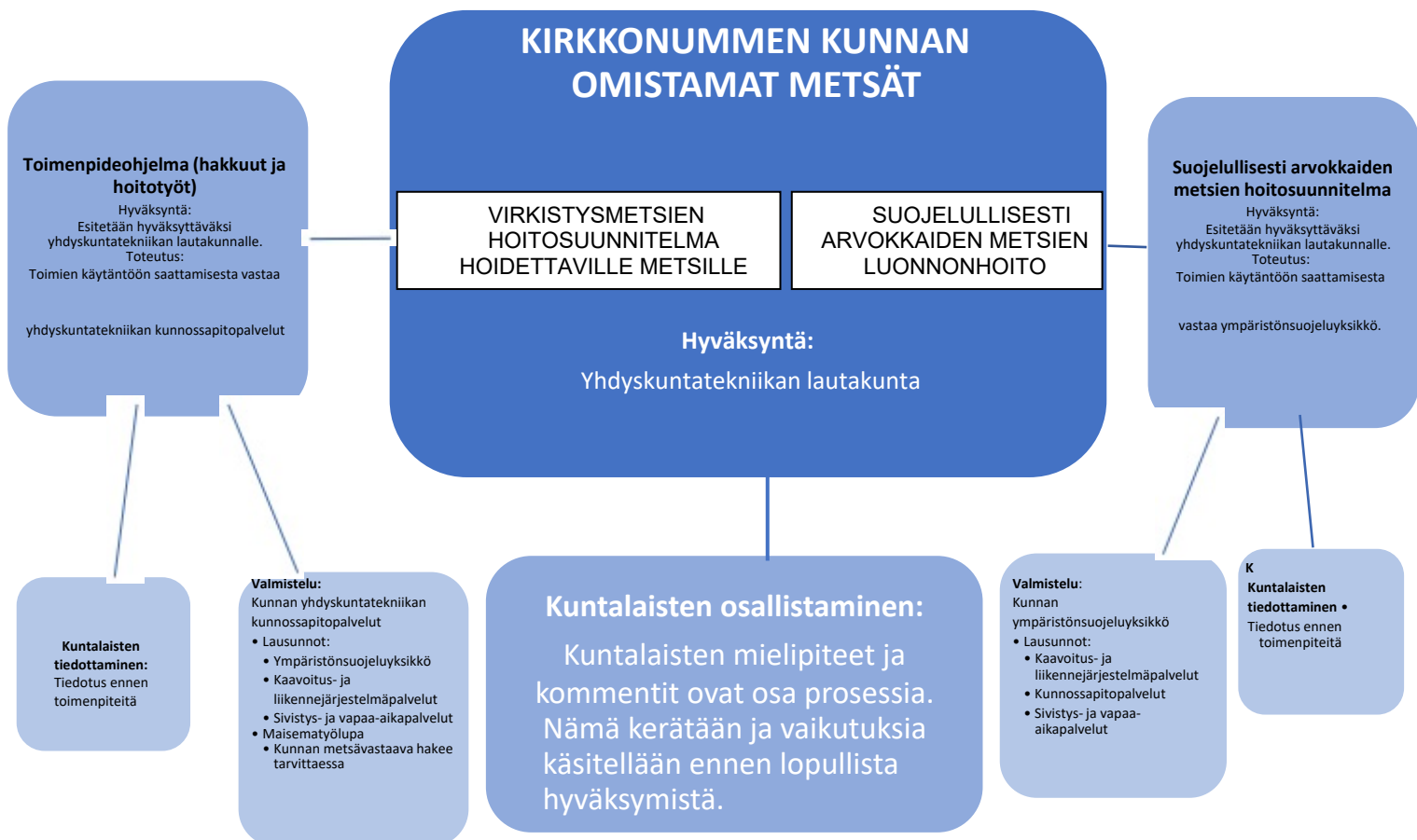
Kunnan metsiä käytetään, hallinnoidaan ja hoidetaan parhaalla mahdollisella tavalla ilmastotyön, luonnon monimuotoisuuden ja yhteisten virkistysarvojen tavoitteiden lähtökohdista. Se tarkoittaa ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä metsätalouden toteuttamista. Kunnan metsät saatetaan metsäsertifioinnin piiriin; millä varmistetaan puun menekkiä. Tulevaisuudessa hiilinielut ja ekologinen kompensatio saattavat tarjota kunnan metsille taloudellista lisäarvoa. Tällöin tuloa muodostuisi hiilidioksiditonni myymisestä, mikäli laadukas tuotantoprojekti on mahdollista toteuttaa kunnan metsissä. Ekologisen kompensaatiossa luontoarvojen heikennystä yhtäällä kompensoidaan toisaalla. Tällöin kunta voisi saada korvausta luontoarvojen parantamisesta maillaan tai lisäsuojelusta.

Kirkkonummen kunnan metsien hakkuu- ja hoitotyön ohjeistus kuvataan selkeästi ja johdonmukaisesti. Käytössä on Viherympäristöliiton viheralueiden kunnossapitoluokitus, jota voidaan soveltuvin osin käyttää kunnan metsäalueiden luokituksessa ja hoitotoimenpiteiden suunnittelussa. Liitteissä on kuvattu jokaisen hoitoluokan toimintaperiaatteet.

1.6. Metsienhoidon hallinnollinen prosessi ja osallistaminen

Kunnan metsien hoitoa hallinnoidaan kymmeneksi vuodeksi kerrallaan laadittavan metsien hoitosuunnitelman tai tarvittaessa luonnonsuojelu- ja arvometsille laadittavilla hoitosuunnitelmilla. Hoitosuunnitelmiin perustuen laaditaan tarkemmat vuosittaiset toimenpideohjelmat, joissa kuvataan metsänhoidolliset ja hakkuin käsiteltävät alueet. Kuvassa 2 esitetään Kirkkonummen kunnan hallinnollisten elinten ja sidosryhmien osallistuminen metsienhoidon hallintoon.

Metsänhoidossa, sen suunnittelussa ja toteutuksessa käytetään tarvittaessa ulkopuolista asiantuntija-apua. Kunta seuraa omistamiensa metsien asukas- ja käyttäjätyytyväisyyttä kymmenen vuotta kestäväällä tarkastelujaksolla. Seuranta koskee muiden muassa kunta-laisten tyytyväisyyttä metsien tilaan, metsien virkistysarvojen toteutumista ja osallistamista kuntien metsien käyttöön. Vuosittain metsien käyttäjämääristä kerätään tietoa käytössä olevan mittariston mukaisesti.

Kuva 2. Kirkkonummen kunnan metsienhoidon hallinnollinen prosessi ja osallistaminen.